

**STRATEGIC HOUSING: The social sustainable city
– the role of strategic planning for local housing
market heterogeneity**

Gro Sandkjær Hanssen, OsloMet, 8.5.2024

STRATEGIC HOUSING: The social sustainable city – the role of strategic planning for local housing market heterogeneity

Et samarbeidsprosjekt med brukerinvolvering (2020-juli 2024)

Forskning: NIBR-OsloMet, NMBU, UiT, KTH

Operative aktører: Asplan Viak, SoCentral

Brukere: Oslo kommune, Bergen Kommune og Lørenskog kommune

GIR DAGENS LOKALE BOLIGMARKEDER DE BYSAMFUNN VI ØNSKER OSS?

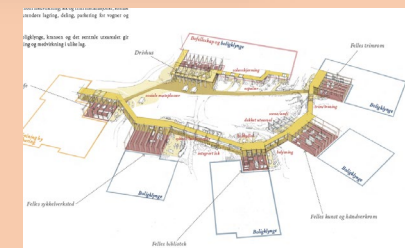
✓ **INDIVIDNIVÅ: MANGLENDE TILGANG?**

✓ **SAMFUNNSNIVÅ: MANGFOLDIGE NABOLAG MED KJØPEKRAFTSMIKS?**

✓ **BOLIGPROSJEKTER SOM FREMMER NABOSKAPS- OG NABOLAGSFELLESSKAP?**

KOMMUNEN SOM (HELHETLIG OG STRATEGISK) BOLIGPOLITISK AKTØR

KUNNSKAPSBEHOV

- Befolkningsprognoser
- Boligbehov
- Boligpreferanser
- Levekårsstatistikk
- Reguleringsreserver
- Heterogenitetsindeks
- Lokale utregninger av mellomsjiktet

STRATEGISK STYRING OG LEDERSKAP

- Kommuneplanens samfunnsdel (med arealstrategi) + arealdel
- Strategier og planer
- Økonomiplan
- Budsjett

VIRKEMIDLER SEES I SAMMENHENG

- Planmyndighet (areal)
- Kommunal eiendom
- Boligsosiale virkemidler
- Helse- og omsorgsboliger
- Organisatoriske virkemidler
- Samspill med byggenæringen

SOSIALT BÆREKRAFTIG
BYUTVIKLING –
INNOVATIVE LØSNINGER
OG HELHETSTENKNING

Tilgang (til eie) og
kjøpekraftmiks

Arenaer for
fellesskapsbygging
(naboskap og nabolag)

BOLIGMARKEDSAKTØRER (UTBYGGERE)

KOMMUNEN SOM (HELHETLIG OG STRATEGISK) BOLIGPOLITISK AKTØR

KUNNSKAPSBEHOV

STRATEGISK STYRING OG LEDERSKAP

VIRKEMIDLER SEES I SAMMENHENG

SOSIALT BÆREKRAFTIG BYUTVIKLING - INNOVATIVE LØSNINGER OG HELHETSTE

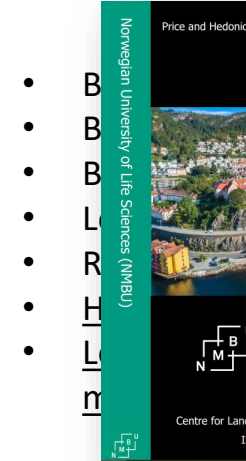
Tilgang (til ei kjøpekraftn

Arenaer for fellesskapsbygging (naboskap og nabolag)

Kommunens rolle som samfunnsutvikler i boliginnvasjon

Hvordan sikre sosial infrastruktur i nabolaget?

Hvordan sikre stabile partnerskapsmodeller for sosial infrastruktur i nye utbyggingsområder?

Kart og Plan

Universitetsforlaget

Heterogenitetsindekser for boligområder som kunnskapsgrunnlag for inkluderende boligpolitikk

Dag Einar Sommervoll
Ph.D., professor i Urbanistikken, NMBU
dag.einar.sommervoll@nmbu.no

Berit Irene Nordahl
Ph.D., forskningsleder og reguleringsplanlegger, NMBU
berit.nordahl@nmbu.no

Gro Sandkjær Hanssen
doktorgrad, Ph.D. og reguleringsplanlegger, NMBU
g.sandkjaer@nmbu.no

Sammenheng
Dette er et arbeid som søker å undersøke sammenhengene mellom ulike indikatorer på inkluderende boligpolitikk. Artikkelene tar utgangspunkt i at kommunene er oppfordret til å utforme en helhetlig boligpolitikk for å sikre et mest mulig trygt og trygt boligmarked. Men spesielle prosesser vises som informasjonell grunnlag for beslutning. Begreper og OMs, som legger på eksisterende data basert på variabilitet og orientering for beslutningsnett. Et studie som undersøker hvordan det kan være for å konstruere en heterogenitetsindeks for boligområder i reguleringsplanlegging, og hvordan et samarbeid mellom ulike aktører i kommunen kan gi mer kvalitative verdier og tydelige typer boliger som er mest trygge, og dermed sikre kommunens strategiske mål for å gi en helhetlig boligpolitikk som inkluderende og mest sosialt mangfoldig. Den underliggende hensikten er å hjelpe kommunene med å utforme en mer strategisk ledelse for å oppnå en mer helhetlig og inkluderende boligpolitikk.

Nøkkelord: inkluderende boligpolitikk, kommuner, heterogenitet

European Planning Studies, 31(2) of March 2024

The role of in a neo-lib

Gro Sandkjær Hanssen
Senior Researcher (OsloMet)
E-mail: g.sandkjaer@oslomet.no

Torill Nyseth
Professor, The Arctic University of Norway
E-mail: torill.nyseth@uio.no

Torill M. Ringholm
Professor, The Arctic University of Norway
E-mail: torill.m.ringholm@uio.no

Mina Bernegård
Researcher, The Arctic University of Norway
E-mail: mina.bernegard@uio.no

Nordic Journal of Urban Studies

Contrasting inclusionary housing initiatives in Denmark, Sweden, and Norway: how the past shapes the present

Anna Granath Hansson, Janne Seemsen, Berit Irene Nordahl and Michael Tophøj Semmerup

ABSTRACT
Inclusionary housing policies, aimed at creating better affordable housing and social equity through land use regulation, do not have a long history in Scandinavia. Although Denmark, Norway, and Sweden have traditional welfare state perspectives on equal opportunities and housing, the use of the planning system to regulate housing is relatively new. This article studies the different political backgrounds and influences from housing and planning systems that explain the present differences between the housing and planning systems in the three countries as well as the impact of the housing and planning systems on the social mix and on the quality of life in the present. The article also discusses the role of the planning system in the present and the future. It proposes a framework for policy implementation, by contrasting the cooperation with regulation from welfare systems that are highly homogeneous and aiming for redistribution and equity. The paper questions about what, and how, to do in the present approach.

Nordic Journal of Urban Studies

Cocreation through learning networks in housing policy

Torill Nyseth, Torill Ringholm, Ulf, The Arctic University of Norway, Gro Sandkjær Hanssen, NIBR, Oslo Met

Abstract: PLANNORD 2022:
Housing shortage and rising housing prices has become a wicked problem in all the Nordic countries. This paper discusses new initiatives to meet this challenge through urging the municipalities to take a more leading role in the housing policy. One way to meet such expectations is by strategic planning, another is through intersectoral collaboration, within the organization as well as with municipalities. This paper looks more closely into one of the tools that are currently being used in Norway, a learning network between 6 urban municipalities aiming at creating a learning platform in order to enhance strategic housing policy. The paper will discuss the effect of the learning network on municipalities' housing policy. What role do learning networks play in housing policy discussions? In what ways do learning networks enhance the integration of new knowledge and new perspectives in the cities? The theoretical perspective is based on theories of learning networks and cross-sectoral arenas. What aspects/features of network participation are important if the

Nordic Journal of Urban Studies

Nye boligkjøpsmodeller – med eller med etablerte boligregimeret?

Ina Marie Christensen
Ph.D., reguleringsplanlegger og forsker i boligpolitikk, NMBU
inamari@nmbu.no

Stein Berne Nordahl
doktorgrad, Ph.D. og reguleringsplanlegger, NMBU
stein.berne@nmbu.no

Sammenheng
Et av de store utfordringene i Norge er den sterke boligpressen som oppstår i mange boligmarkeder. Dette er et resultat av en kombinasjon av faktorer som økende befolkningsvekst, begrenset boligtilbud og høye priser. Dette er et resultat av en kombinasjon av faktorer som økende befolkningsvekst, begrenset boligtilbud og høye priser. Dette er et resultat av en kombinasjon av faktorer som økende befolkningsvekst, begrenset boligtilbud og høye priser.

Nordic Journal of Urban Studies

Business Responsibility and the Role of Real Estate Developers in Climate Friendly and Sustainable Urban Development

Dag Einar Sommervoll
Senior Researcher (OsloMet)
E-mail: dag.einar.sommervoll@oslomet.no

Abstract
The article investigates the role of private and sustainable urban development in the context of climate friendly and sustainable urban development. The article discusses the role of private and sustainable urban development in the context of climate friendly and sustainable urban development. The article discusses the role of private and sustainable urban development in the context of climate friendly and sustainable urban development.

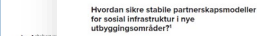
Nordic Journal of Urban Studies

Oslo 2016-2021

Dag Einar Sommervoll
Senior Researcher (OsloMet)
E-mail: dag.einar.sommervoll@oslomet.no

Abstract
The article discusses the role of private and sustainable urban development in the context of climate friendly and sustainable urban development. The article discusses the role of private and sustainable urban development in the context of climate friendly and sustainable urban development. The article discusses the role of private and sustainable urban development in the context of climate friendly and sustainable urban development.

BOLIGMARKEDSAKTØRER

KOMMUNEN SOM (HELHETLIG OG STRATEGISK) BOLIGPOLITISK AKTØR

KUNNSKAPSBEHOV

- Befolkningsprognoser
- Boligbehov
- Boligpreferanser
- Levekårsstatistikk
- Reguleringsreserver
- Heterogenitetsindeks
- Lokale utregninger av mellomsjiktet

STRATEGISK STYRING OG LEDERSKAP

- Kommuneplanens samfunnsdel (med arealstrategi) + arealdel
- Strategier og planer
- Økonomiplan
- Budsjett

VIRKEMIDLER SEES I SAMMENHENG

- Planmyndighet (areal)
- Kommunal eiendom
- Boligsosiale virkemidler
- Helse- og omsorgsboliger
- Organisatoriske virkemidler
- Samspill med byggenæringen

SOSIALT BÆREKRAFTIG
BYUTVIKLING –
INNOVATIVE LØSNINGER
OG HELHETSTENKNING

Tilgang (til eie) og
kjøpekraftmiks

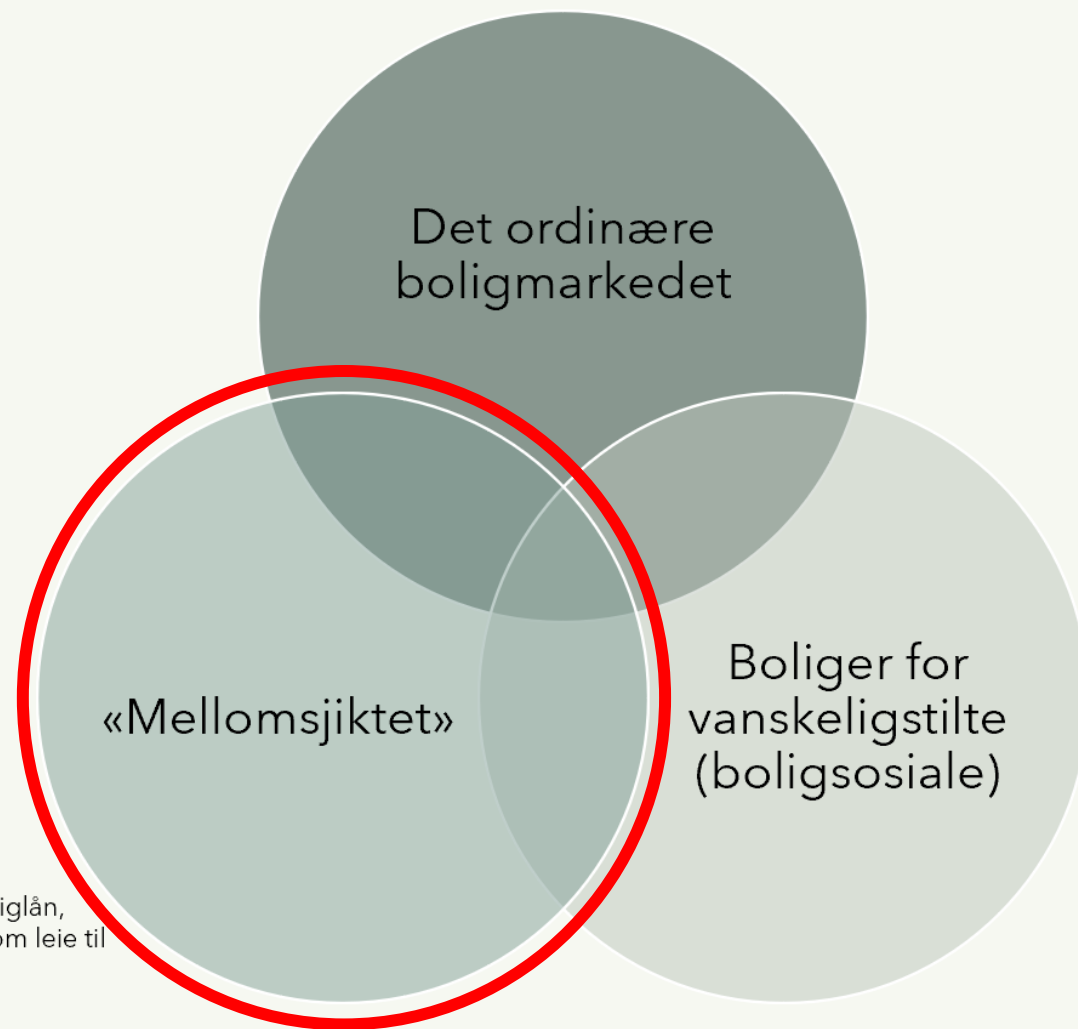
Arenaer for
fellesskapsbygging
(naboskap og nabolag)

BOLIGMARKEDSAKTØRER (UTBYGGERE)

SOSIALT BÆREKRAFTIG BYUTVIKLING: Nye, innovative løsninger

Strategic Housing handler om bolig for alle

Husholdninger som i dag ikke kvalifiserer for et ordinært boliglån, men som etter en periode med sparing for eksempel gjennom leie til eie kan kjøpe bolig. Kilde: Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024).

Nye boligkjøpsmodeller – med eller mot det etablerte boligregimet?

Ina Marie Christiansen

Stipendiat, By- og regionforskningsinstituttet NIBR (OsloMet) & Senter for profesjonsforskning (OsloMet)

Korresponderende forfatter
inamarie@oslomet.no

Berit Irene Nordahl

Forskningsjef, By- og regionforskning
beritir@oslomet.no

Sammendrag

De siste 6–9 årene har boligutviklere også for hushold som mangler egenkjøp nybygde boliger og er utformet egne versjoner av slike kjøpsmodeller som står bak dem, og på en omfattende internettbasert kar intervjuer med boligutviklerne. Artikkelen oppskalering av modellene, og reiser norske boligpolitiske regimet. Forfatteren tilpasning av en markedsbasert eie-

Nøkkelord

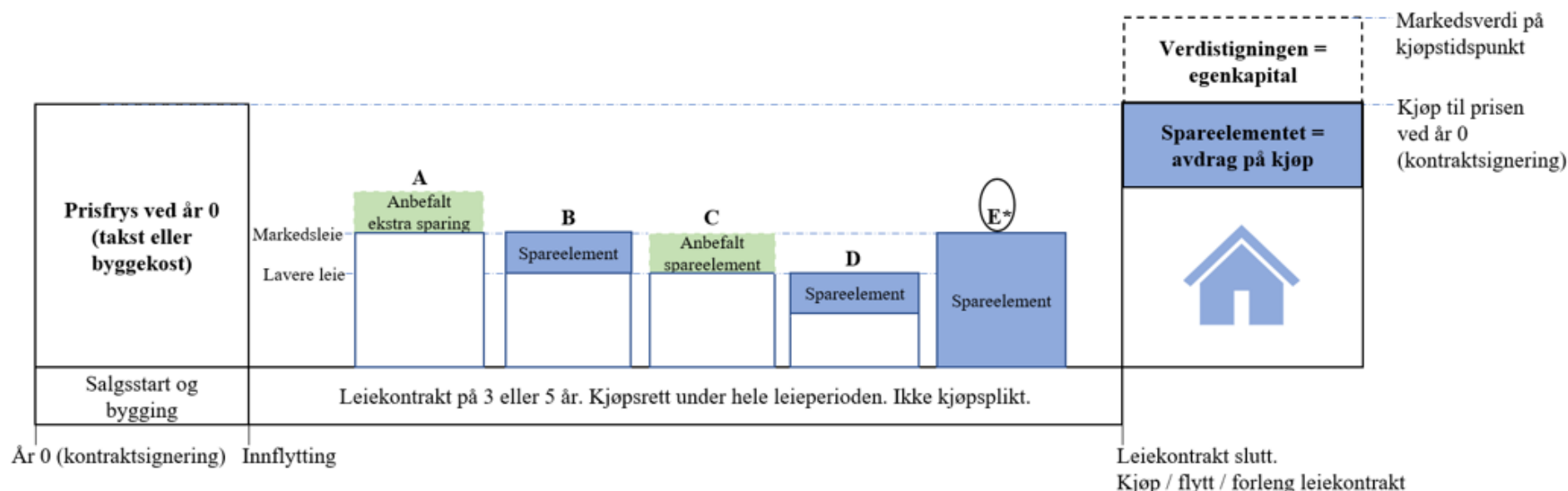
Institusjonell endring, Boligregime,

Abstract

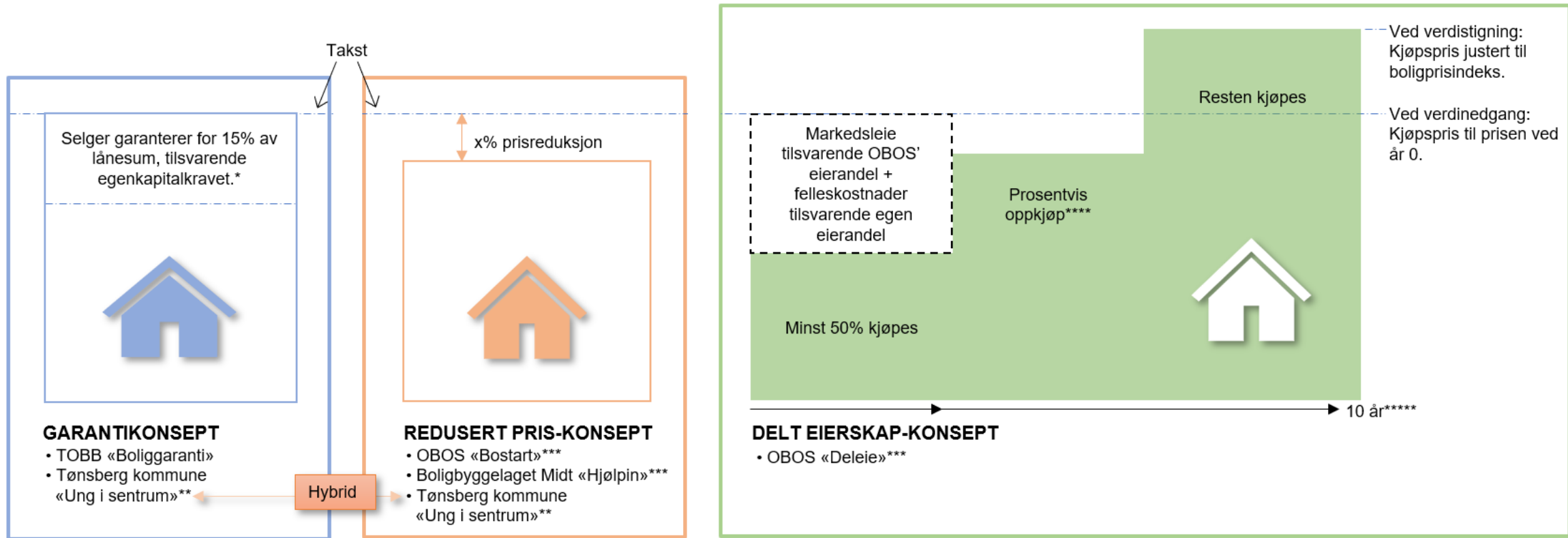
The past 6–9 years, housing developers have also for households without own purchase developed new versions of such purchase models that stand behind them, and through an extensive internet-based survey interviewed the developers. The article scales up the models, and raises Norwegian housing policy regime. The author adapts a market-based ownership model.

Høringsnotat – Forslag til endringer i plan- og bygningsloven og kart- og planforskriften

Forslag til endringer i plan- og bygningsloven som gir kommunene mulighet til å gi planbestemmelser om boligkjøpsmodeller, borettslag eller utleieboliger og forslag til endring i kart- og planforskriften som gir kommunene mulighet til å angi studentboliger som arealføremål i arealplaner

- A = Markedsleie, uten spareelement (Fredensborg Bolig AS, Steinbruddet Invest AS, boligbyggelagene Usbl, BOB, TOBB, HABO, GOBB og Ringbo)
- B = Markedsleie, inkludert spareelement (A. Utvik AS, Norrøn Bolig AS)
- C = Leiefastsettelse til kostpris, pluss anbefalt spareelement (Gjøvik boligstiftelse med Gjøvik kommune, boligbyggelagene NOBL og MBBL)
- D = Leiefastsettelse til kostpris, inkludert spareelement (boligbyggelaget BATE (ikke aktiv**), Harstad kommune, Tønsberg kommune***)
- E = Markedsleie, alt inngår som sparing (Clemens Eiendom AS)

* To varianter. TOBB = summen tilsvarende 15% blir topplån. Tønsberg kommune = kommunen er garantist.

** Tilbakekjøpsklausul. Tønsberg kommune har tilbakekjøpsplikt.

*** Tilbakekjøpsklausul. Boligutvikler har tilbakekjøpsrett.

**** Prisen justeres til boligprisindeksen kun ved prisstigning, ikke ved prisnedgang.

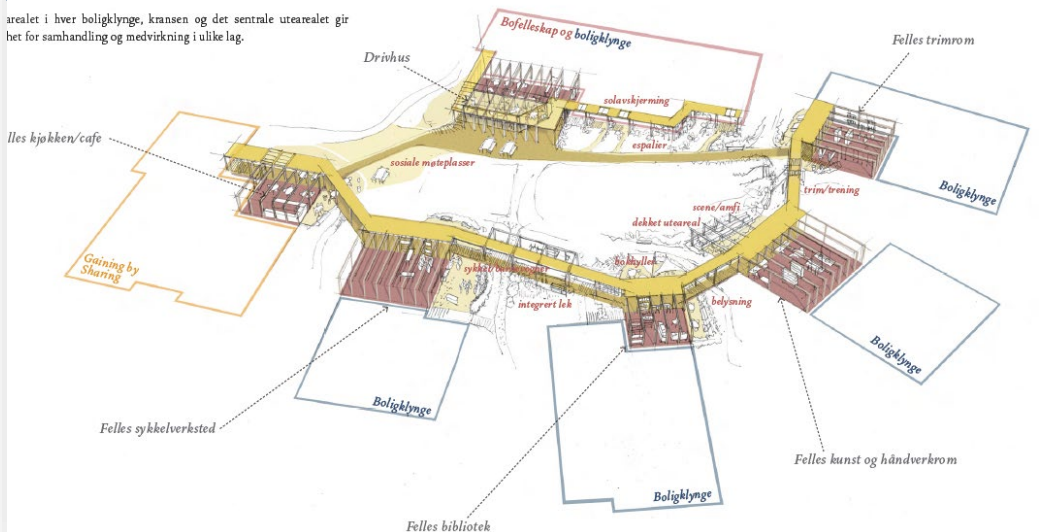
***** Om 100% kjøp ikke realiseres innen 10 år har OBOS rett til å kreve sameiet oppløst og solgt på det åpne markedet.

ØKT NYTENKNING: KOMMUNEN SOM BESTILLER AV PRIVAT BOLIGBYGGING MED MYE FELLESAREAL

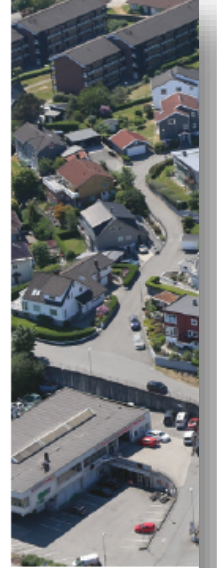

teder, dyrking, utendørs lagring, deling, parkering for vogner og

arealet i hver boligklynge, kranen og det sentrale utearealet gir bet for samhandling og medvirkning i ulike lag.

Kommunens rolle som samfunnsutvikler i boliginnovasjon

Al Norge står private eiendomsaktører for boligproduksjonen, mens kommuner har rollen som plan- og reguleringsmyndighet samt ansvar for vanskeligstilte på boligmarkedet. Kommuner kan imidlertid ta en sterkere pådriverrolle i boliginnovasjon, både gjennom nytenkende måter å pløye planskapt verdier inn i nabolagskvaliteter og gjennom krav om større sosial miks. Artikkelen viser hvordan Stavanger kommune arbeidet for å få frem det flerfunksjonelle boligprosjektet Teknikken Sør, som nå bygges ut av private aktører.

Artikkelen presenterer hvordan en kommune inntok rollen som pådriver for boliginnovasjon, og på den måten høster inn verdier som kommer til å bli skapt gjennom at eiendom reguleres til høyere utnyttelse, og pløyer dem inn i nabolagskvaliteter.

Grete Kvinnesland
Prosjektutvikler,
Stavanger Utvikling KF

Gro Sandkjær Hanssen
Forsker, By- og
regionforskningsinstituttet
NIBR ved OsloMet

I dagens system for planskapt verdier forstås begrepet snevert. Men begrepet kan også forstås videre, som kommunens evne til å høste inn noen av verdiene som skapes gjennom at eiendom reguleres til høyere utnyttelse, og pløye dem inn i offentlige goder. Som Nordahl viser, har andre land, som Frankrike, virkemidler for å høste planskapt verdier som sikrer offentlige goder som rimelige boliger (Nordahl 2023). I Norge har vi ikke det ennå. Det finnes i dag interessante eksempler på slik «offentlig verdifangst» hvor kommuner høster inn av verdiene ved fremtidig regulering om høyere utnyttelse ved å selge egen eiendom med vilkår om bestemte offentlige goder. Vi har

studert hvordan Stavanger kommune har stilt slike vilkår.

Boligprosjektet Sammen på Teknikken Sør i Stavanger er innovativt, fordi kommunen selger kommunal eiendom og dermed kan kreve mer enn de kan i henhold til plan- og bygningsloven (2008). Kommunen stiller her vilkår om beboermangfold konkretisert til et selveid bofellesskap (6 boenheter + personalbase) for personer med funksjonsnedsettelse, 10 prosent etablererboliger (15% rimeligere enn tilsvarende øvrige boliger i prosjektet) og rett til kjøp av inntil tre kommunale utleieboliger. I tillegg legges det inn «gaining-by-sharing»-boliger med stort fellesareal som beboere deler.

ØKT NYTENKNING I BOLIGUTVIKLINGSPROSJEKTER

– PRIVAT-OFFENTLIG- SIVLSAMFUNNSPARTNERSKAP FOR INNENDØRS MØTEPLASSER

Vernebygg

- Bygning er vernet
- Ofte høye kostnader til vedlikehold og rehabilitering
- BIERMANNGÅRDEN
- PETERSBORGHUSET (Ferd)

Bygg som skal rives

- Midlertidig bruk
- Lave kostnader
- STARTBLOKKA (StorOslo Eiendom)
- VOLLEBEKK FABRIKKER (OBOS, Aspelin Ramm)

Nye(deler av) bygg

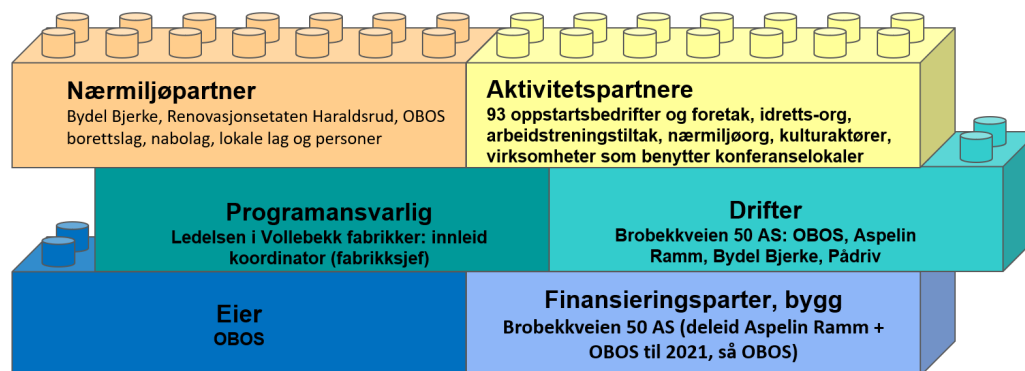
- Permanent bruk
- Høye kostnader
- KONGLA, LØRENSKOG (Selvaag Bolig)
- VALLERVEIEN 146 (Scandinavian Property Group /Bærum)

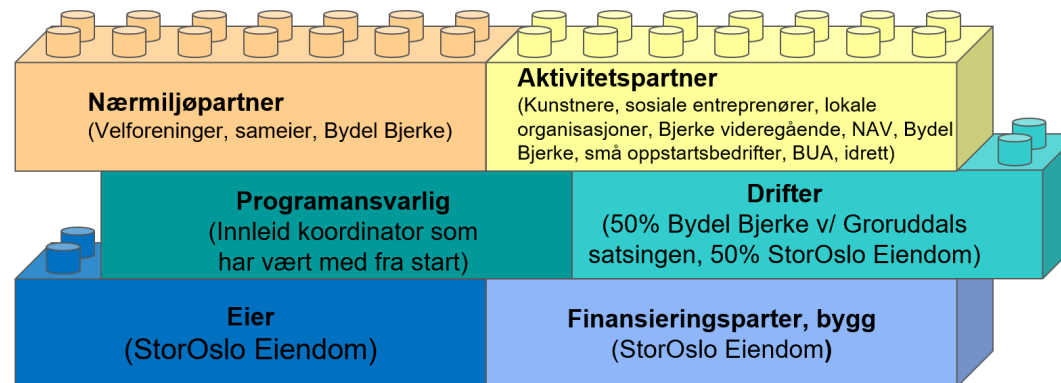
VOLLBEKK FABRIKKER

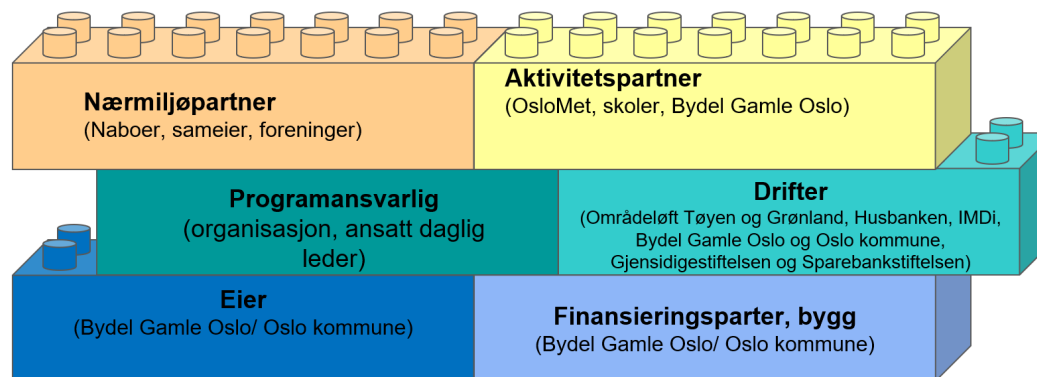
PARTNERSKAPSMODELLER (PRIVAT-OFFENTLIG-SIVILSAMFUNN)

STARTBLOKKA

TØYEN UNLIMITED

- HVILKEN ROLLE TAR KOMMUNEN/BYDELEN I SAMSTYRINGEN?
- I HVILKEN GRAD ER KOMMUNEN I STAND TIL Å OPPTRE KOORDINERT OPP MOT PARTNERNE?

Hvordan sikre stabile partnerskapsmodeller for sosial infrastruktur i nye utbyggingsområder?¹

“How to ensure stable partnership for social infrastructure in urban neighbourhoods?”

Gro Sandkjær Hanssen
 forsker I, By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet
groha@osloMET.no

Mette Øinæs Habberstad
 partner, SoCentral
mette@socentral.no

Sammendrag

De siste årene har det vokst frem nye offentlig-private partnerskap rundt nabolagshus i nye boligprosjekter, hvor private utbyggingsaktører spiller en stor rolle. Slike nabolagshus representerer sosial infrastruktur som muliggjør fellesskapsbygging og utvikling av sosial kapital i nye byområder. Artikkelen presenterer en empirisk casestudie av partnerskapsmodellene i fem nabolagshus og diskuterer hvilke faktorer som bidrar til partnerskapsmodeller som sikrer stabil finansiering, koordinering og inkluderende bruk. Studien finner at faktorer som bidrar til stabile modeller, er samfinansiering fra nærmiljøet (sameiene og borettslagene), samt utlei-praksiser som sikrer aktivisering av arenaen, og en fast ansatt koordinator. Koordinatoren har en essensiell rolle for å koordinere aktivitet, forankre og få inn finansieringsbidrag via utleie og tilskudd. Å ha offentlige myndigheter inne som partner bidrar til informasjonsflyt og ressurser, men er ingen garanti for stabilitet. Funnene er i tråd med den bredere litteraturen om partnerskap og nettverk, som betoner hvor viktig koordinatorens rolle er både som brobyggere mellom privat, offentlig og sivil sfære, og for å mobilisere og virvle inn lokalsamfunnsaktører.

Nøkkelord
 sosial infrastruktur, nabolagshus, partnerskap, boligprosjekter

Abstract

In recent years, new public-private partnerships have emerged around neighborhood houses in new housing projects, where private development actors play a major role. These neighbourhood houses represent social infrastructure that enable community building and the development of social capital in new urban living-areas. The article presents an empirical case study of the partnership models in five neighborhood houses and discusses how to develop partnership models that ensure stable funding, access to resources and coordination for sustainable operation for this type of neighborhood house in new development areas. The study finds that factors that contribute to stable models are co-financing from the local community (housing associations), as well as rental practices that ensure activation of the arena, and a permanently employed coordinator. The coordinator has an essential role in coordinating activity, anchoring, and bringing in funding contributions via rental and grants. Having public authorities as a partner contributes to the flow of information and resources but is no guarantee of

¹ Studien er også presentert i populærvitenskapelig versjon, med fokus på Biermannsgården, se Habberstad & Hanssen (2022).

Hvordan sikre sosial infrastruktur i nabolaget?

Nabolaget representerer viktige fellesskap i bysamfunnet, men fellesskapene trenger arenaer for å vokse frem og vedlikeholdes. Vi ser nærmere på ulike «bystuer» som bygger på offentlig-privat-sivilsamfunnspartnerskap, og diskuterer betingelsene for å etablere og opprettholde denne type sosial infrastruktur. Større innsikt i partnerskapsmodeller kan øke kommunens evne til å understøtte arenaer som styrker sosial samhörighet og brobyggende sosial kapital i nærmiljøet.

Nabolaget er viktige fellesskap i bysamfunnet. Men for å bygge fellesskap må man ha arenaer eller sosial infrastruktur som egner seg til dette. Med de siste årenes fortetting har oppmerksomheten rundt hvor viktig slike arenaer er for sosial bærekraftig byutvikling blitt større. Sosial infrastruktur kan forstås som de fysiske elementene (betingelsene)

Mette Øinæs Habberstad
 Partner, SoCentral

Gro Sandkjær Hanssen
 Forsker I, By- og regionforskningsinstituttet NIBR ved OsloMet
 Professor II, By- og regionplanlegging, NMBU

som muliggjør mellommenneskelige møter, fellesskapsbygging og utvikling av sosial kapital (Klinenberg, 2018). De siste årene har man også sett en sterkere betoning av sosial infrastruktur som *third places*, altså viktige plasser for innbyggerne, som de rangerer etter hjemmet og arbeidsplassen (Oldenburg, 2001, Gehl, 2010, Hanssen og Millstein, 2021, Holsen, 2018). Sosial infrastruktur favner både utendørs møteplasser, som torg, gatehjørner og parker, men vel så mye innendørs møteplasser og funksjoner som skole, barnehage, bibliotek, idrettsstilbud og kulturtilbud (Naoman 2020). I urbanismeforskningen har møteplasser alltid vært et viktig tema, som f.eks. hos Byer for mennesker av Gehl (2010) og Sennetts (2018) *Buildings and Dwellings Ethics for the Cities*. I studier av levekårsutsatte områder har det lenge vært et sterkt fokus på den

viktige rollen nabolaget - og nabolagets sosiale infrastruktur - har for barn og unges oppvekst (Lühr, 1994, Ruud, m.fl. 2016, Brattbakk og Wessel, 2017, Andersen, m.fl. 2017). Med FN's 17 bærekraftsmål har det kommet en ny bevissthet rundt temaet, og man har i større grad sett sammenhengen mellom kvaliteten på den sosiale infrastrukturen i nærmiljøet, sosial samhörighet, sosial kapital og folkehelseeffekter (Millstein og Hofstad, 2017, Bergsli og Hofstad, 2017, Putnam 2000, Kaur og Evensen, 2021).

Erkjennelsen av at den sosiale infrastrukturen påvirker livsmulighetene for den enkelte er derfor blitt sterkere også i norske kommuner. Både skoler og bibliotek har dyrket frem en bredere forståelse av sin møteplassfunksjon. I tillegg til slike formålbygg, er det lange tradisjoner

KOMMUNEN SOM (HELHETLIG OG STRATEGISK) BOLIGPOLITISK AKTØR

KUNNSKAPSBEHOV

- Befolkningsprognoser
- Boligbehov
- Boligpreferanser
- Levekårsstatistikk
- Reguleringsreserver
- Heterogenitetsindeks
- Lokale utregninger av mellomsjiktet

STRATEGISK STYRING OG LEDERSKAP

- Kommuneplanens samfunnsdel (med arealstrategi) + arealdel
- Strategier og planer
- Økonomiplan
- Budsjett

VIRKEMIDLER SEES I SAMMENHENG

- Planmyndighet (areal)
- Kommunal eiendom
- Boligsosiale virkemidler
- Helse- og omsorgsboliger
- Organisatoriske virkemidler
- Samspill med byggenæringen

SOSIALT BÆREKRAFTIG
BYUTVIKLING –
INNOVATIVE LØSNINGER
OG HELHETSTENKNING

Tilgang (til eie) og
kjøpekraftmiks

Arenaer for
fellesskapsbygging
(naboskap og nabolag)

BOLIGMARKEDSAKTØRER (UTBYGGERE)

KUNNSKAPSBEHOV: heterogenitetsindeks

Heterogenitetsindekser for boligområder som kunnskapsgrunnlag for inkluderende boligpolitikk

Housing Areas' Heterogeneity Indexes as a Knowledge Base for Inclusive Housing Policy

Dag Einar Sommervoll

Ph.d., professor ved Handelshøyskolen, NMBU
dag.einar.sommervoll@nmbu.no

Berit Irene Nordahl

Ph.d., forskningssjef By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet
berit-irene.nordahl@oslomet.no

Gro Sandkjær Hanssen

Forsker I, ph.d., By- og regionforskningsinstituttet NIBR ved OsloMet, Professor II, By- og regionplanlegging, NMBU
groha@oslomet.no

Sammendrag

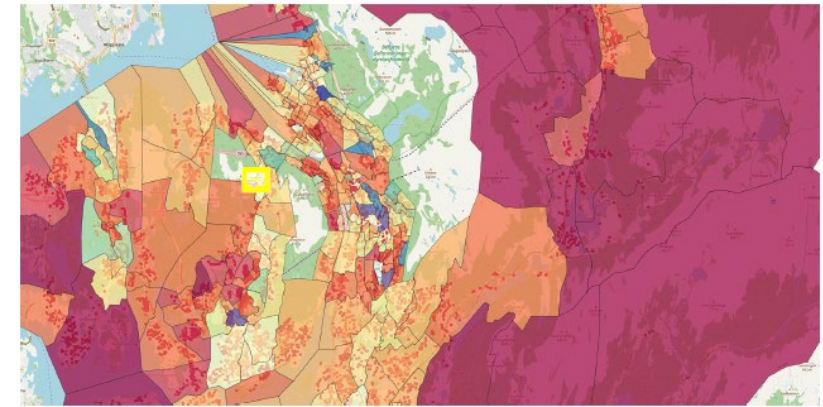
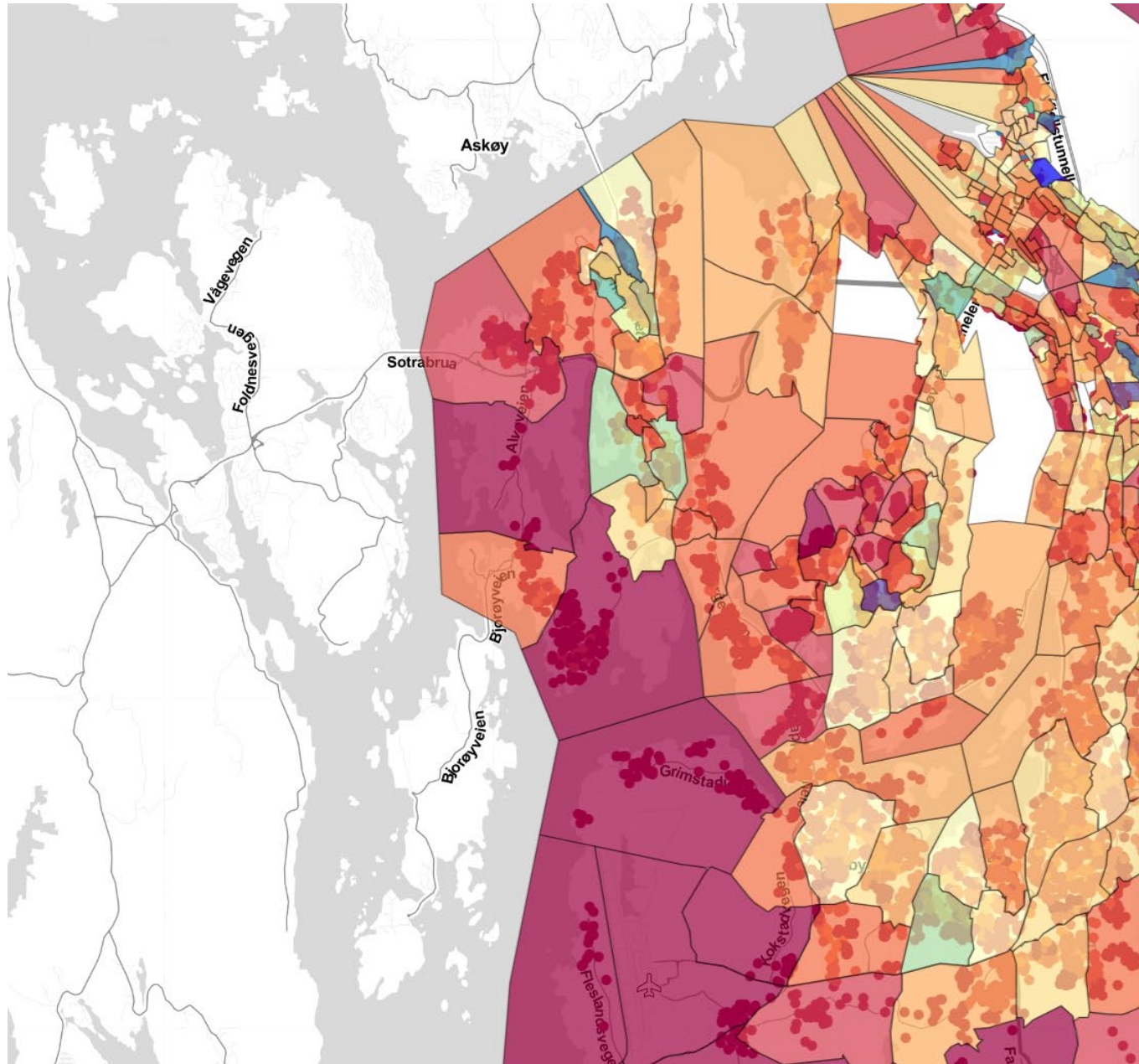
Byene er i økende grad arena for sosioøkonomisk ulikhet, og det har de siste årene blitt et sterkere fokus på inkluderende boligpolitikk. Artikkelen tar utgangspunkt i at kommunene er oppfordret til å utforme en helhetlig boligpolitikk for å sikre dette, og spør hva slags kunnskapsgrunnlag dette bør bygge på. Mer spesifikt presenterer vi en informasjonspilot gjennomført for byene Tromsø, Bergen og Oslo, som bygger på eksisterende data hentet fra matrikkelen og systematisert av Eiendomsverdi AS. Studien viser hvordan man metodisk kan gå frem for å konstruere nye heterogenitetsmål for boligmasse og boligpriser i avgrensede områder, og gi dem et kartmessig uttrykk slik at de kan brukes i kunnskapsgrunnlaget for lokal boligpolitikk. Artikkelen diskuterer på hvilken måte slike heterogenitetsmål kan bidra til at kommuner kan gjøre mer kvalifiserte vurderinger av hvilke typer boliger mv. et område trenger, og dermed styrke kommunenes strategiske rolle for å gjøre lokale boligmarkeder mer inkluderende og mer sosialt mangfoldige. Den underliggende hensikten er å hjelpe kommunene med å utøve et mer strategiske lederskap for å oppnå en mer helhetlig og inkluderende boligpolitikk.

Nøkkelord

inkluderende boligpolitikk, kommuner, heterogenitet

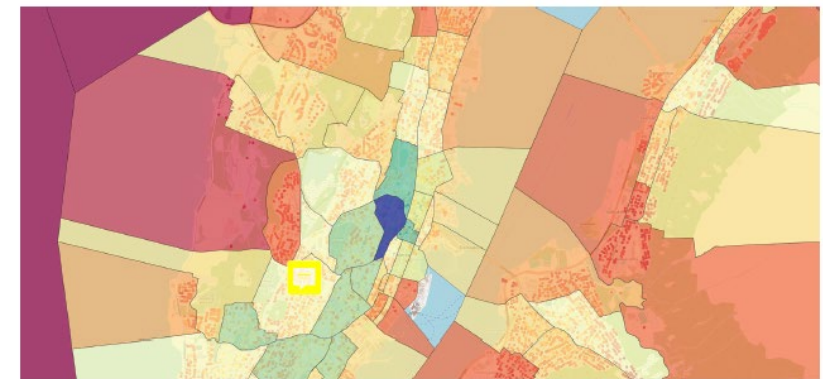

Boligmasseheterogeniteten på grunnkrets nivå

Figur 2. Bergen kommune: Heterogenitetsindeks på boligmasse.

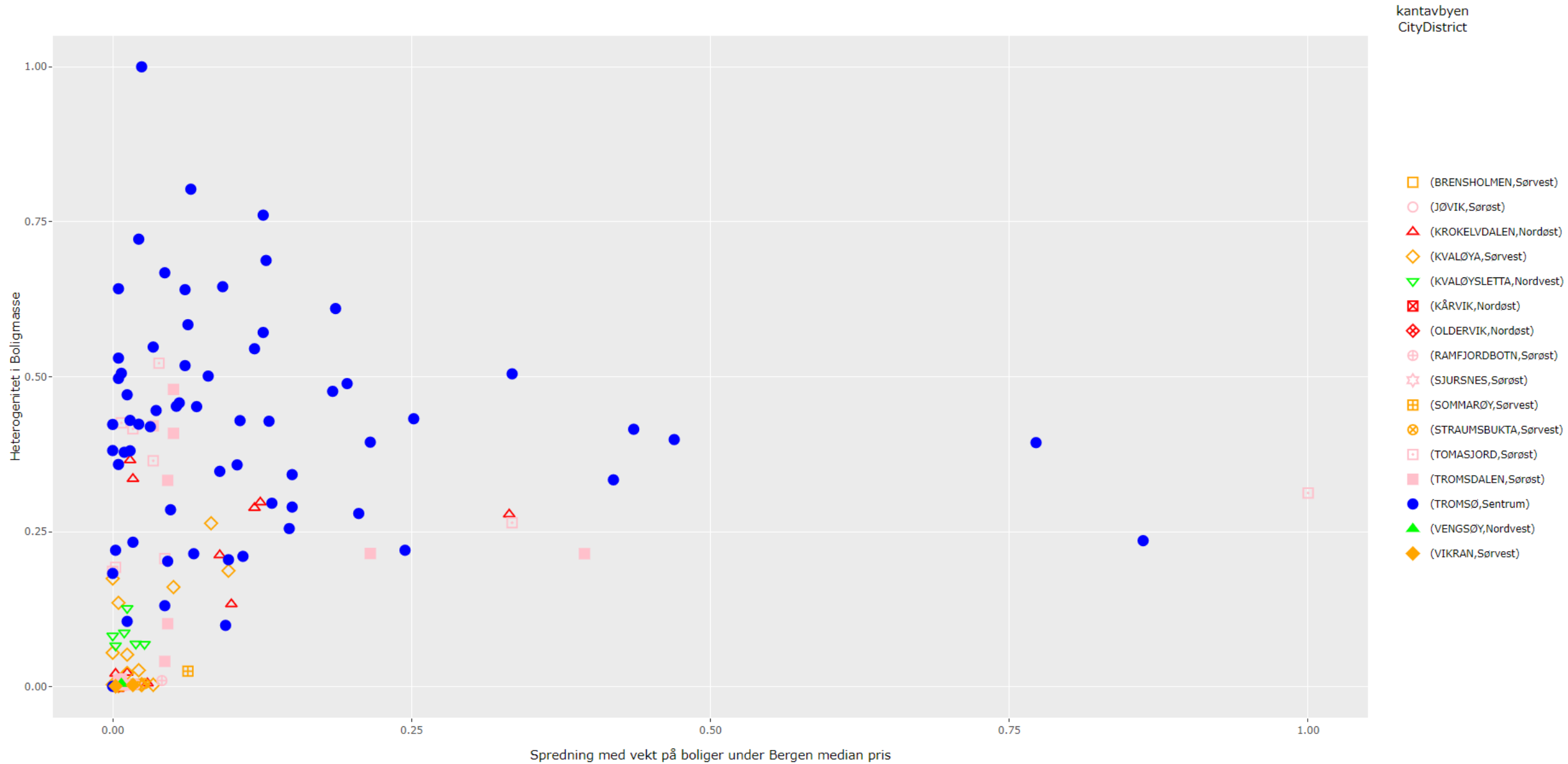
Siden detaljene kommer bedre frem ved å zoomme inn på mindre og mer sentrumsnære områder, har vi gjort dette for Tromsø kommune. Figur 3 viser deler av Tromsø med Tromsøya og deler av Tromsdalen, og her fremkommer detaljene tydeligere.

Figur 3. Tromsø kommune: Heterogenitetsindeks på boligmasse.

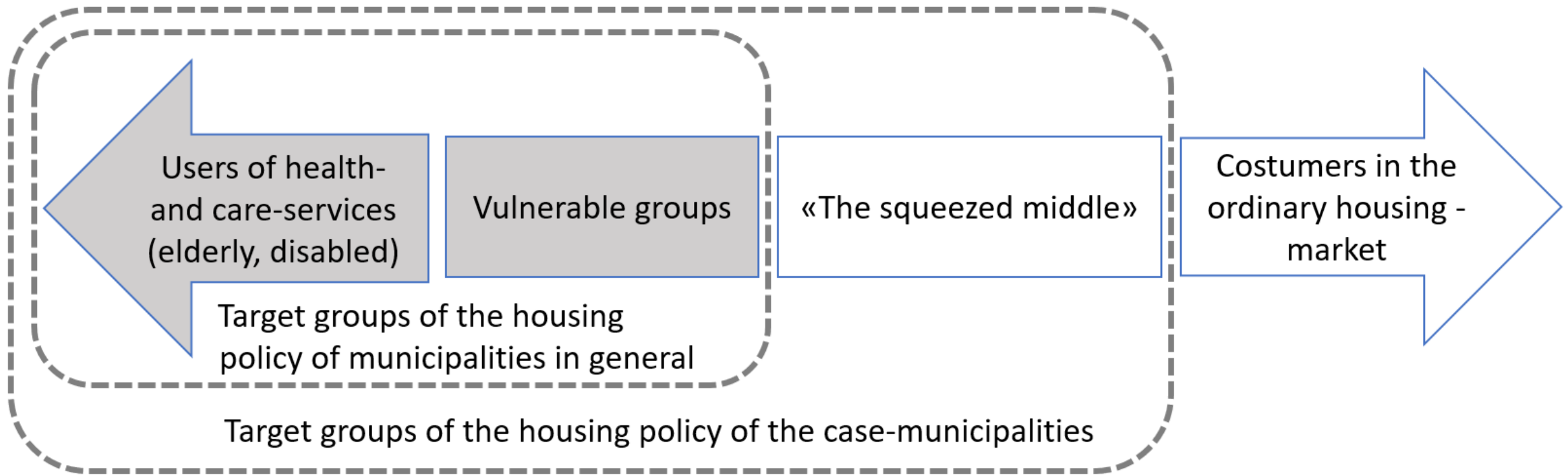

Koble boligmasseheterogenitet og pris (under median)

KUNNSKAPSBEHOV: Lokale utregninger av mellomsjiktet

Hvem er mellomsjiktet? Viktig å analysere LOKALE boligmarkeder

Utviklingen i inntektskravet for å komme inn på boligmarkedet i Fredrikstad 2010-2021

År	Nominelt inntektskrav	Reelt inntektskrav (målt i 2021-kroner)
2010	257 480	324 576
2011	264 524	329 166
2012	266 152	329 076
2013	277 676	336 165
2014	285 084	338 083
2015	297 790	345 734
2016	314 330	352 255
2017	328 938	361 987
2018	345 701	370 258
2019	358 415	375 559
2020	376 232	389 310
2021	400 116	400 116

Hvem er mellomsjiktet? Viktig å analysere LOKALE boligmarkeder

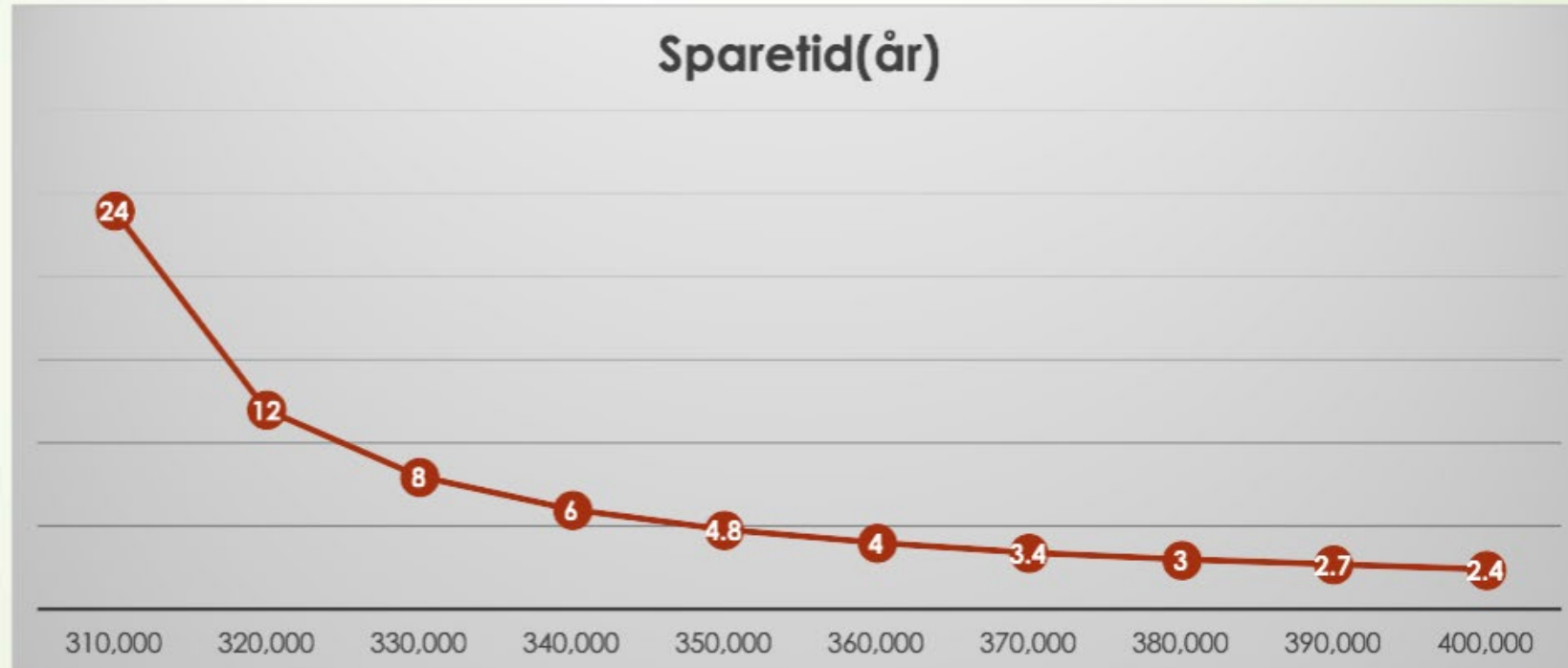
Hvilke virkemidler kan treffe mellomgruppen?

Vanskeligstilte	-	300 000
Mellomgruppen	300 000	400 000
Startlån	280 000	340 000
Deleie	380 000	400 000

Hvem er mellomsjiktet? Viktig å analysere LOKALE boligmarkeder

Fordeling av sparepotensialet i mellomgruppen

Kim Astrup

STUDERE FOREGANGSKOMMUNER PÅ HELHETLIG BOLIGPOLITIKK–

HVORDAN BRUKER DE PLANER OG STRATEGIER
FOR Å SE SINE VIRKEMIDLER I SAMMENHENG?

Kommunens strategiske styring gjennom planer og strategier:
(samfunnsutvikler, myndighetsutøver, tjenesteutøver, demokratirolle)

Visjonære virkemidler

Regulative virkemidler

Egen organisasjon
(kunnskap, tverrsektoriell samtenkning)

Finansielle virkemidler

Samspill, nettverk, samskaping

VIRKEMIDLER

Arealpolitikken
(lokalisering, typologi, størrelse, sammensetning)

Tomteeier, eiendomsaktør
(stille krav ved salg)

Boligmarked
(inngangsbillett)

Vanskeligstilte
(bolig etc)

Helse- og omsorgsboliger

POLITIKKFELT

Kommunens strategiske styring gjennom planer og strategier (samfunnsutvikler, myndighetsutøver, tjenesteutøver, demokratirolle)

VIRKEMIDLER

Visjonære virkemidler

Regulative virkemidler

Egen organisasjon (kunnskap, tverrsektoriell samtenkning)

Finansielle virkemidler

Samspill, nettverk, samskaping

Arealpolitikken (lokalisering, typologi, størrelse, sammensetning)

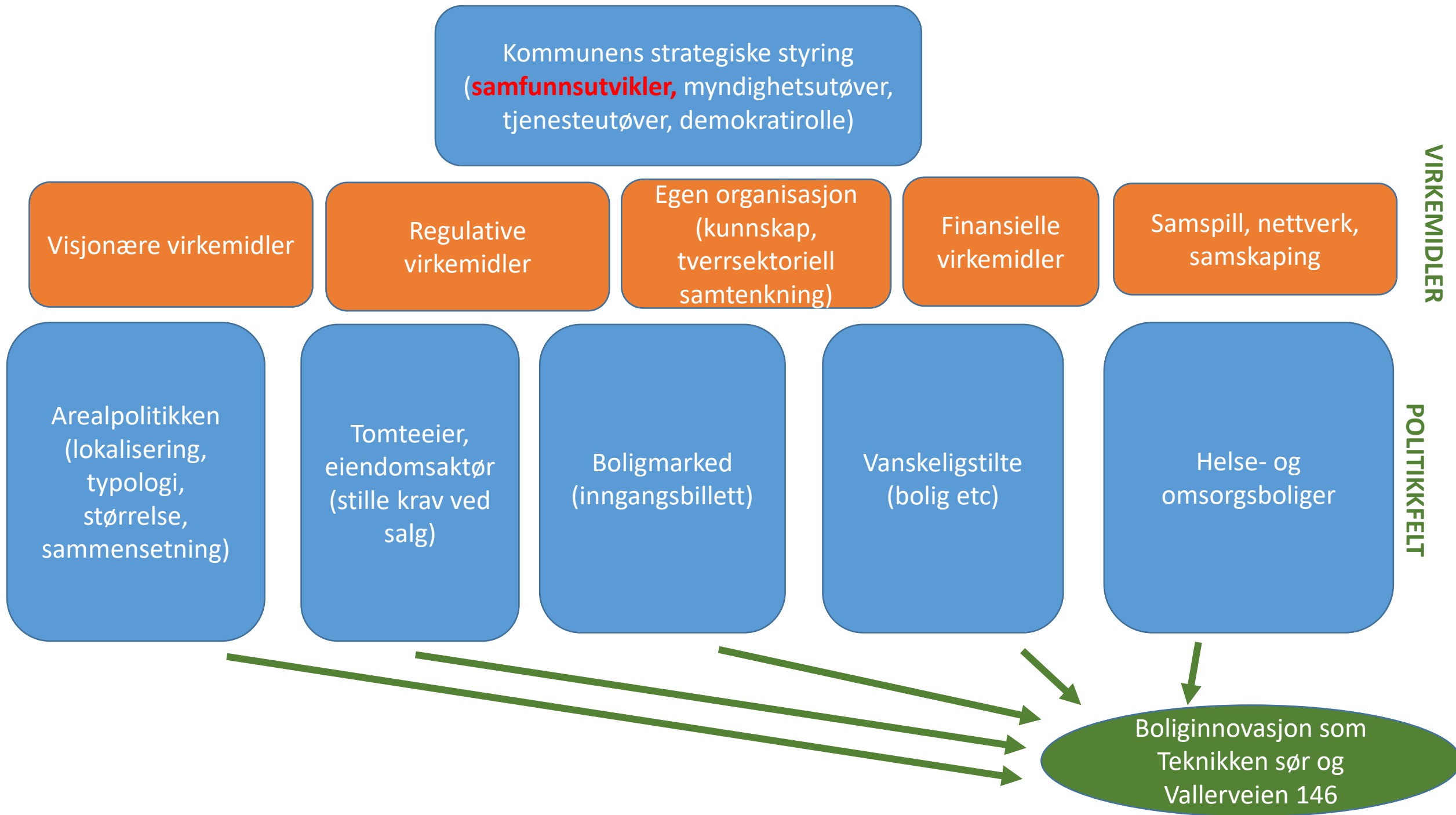
Tomteeier, eiendomsaktør (stille krav ved salg)

Boligmarked (inngangsbillett)

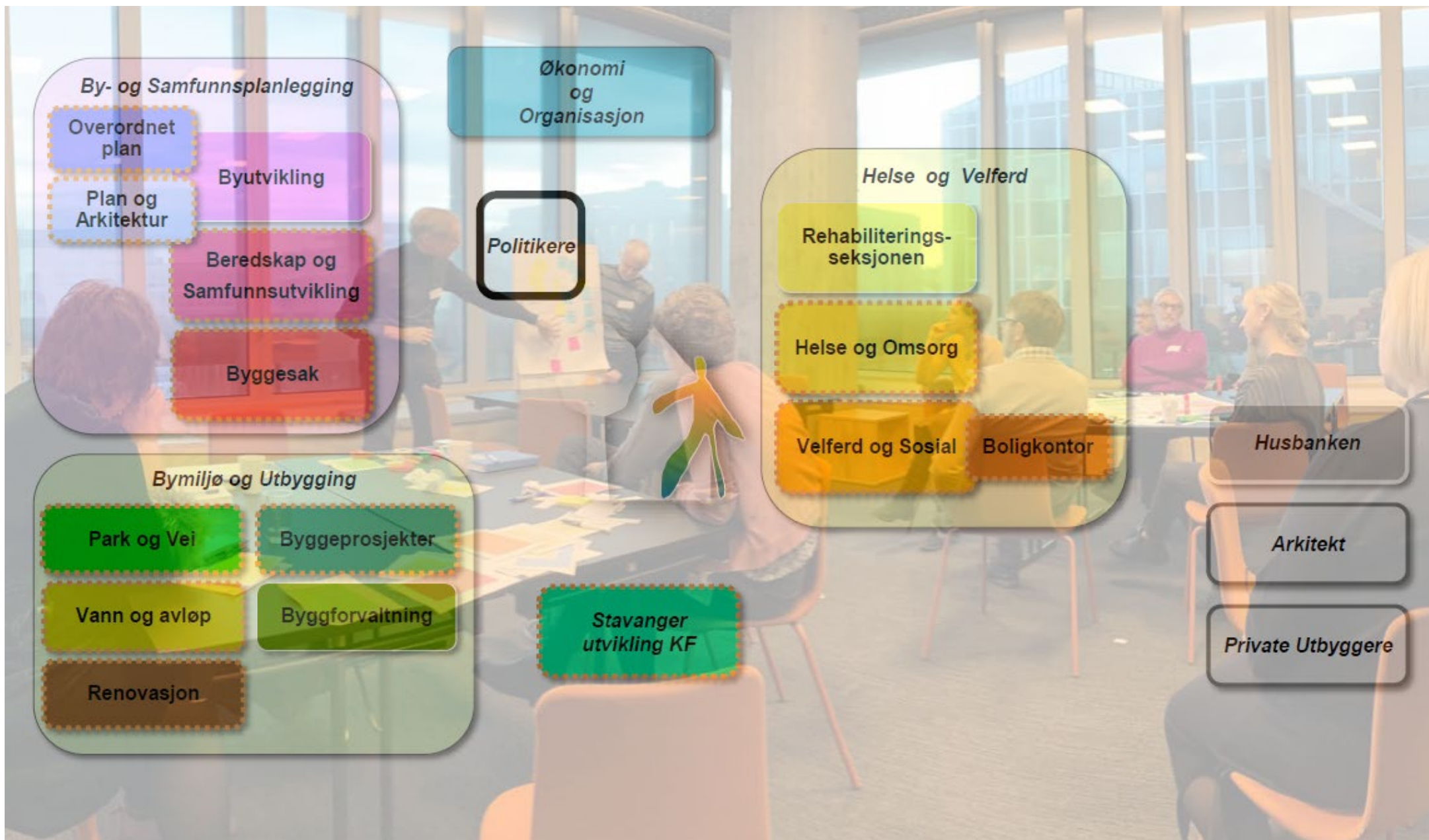
Vanskeligstilte (bolig etc)

Helse- og omsorgsboliger

POLITIKKFELT

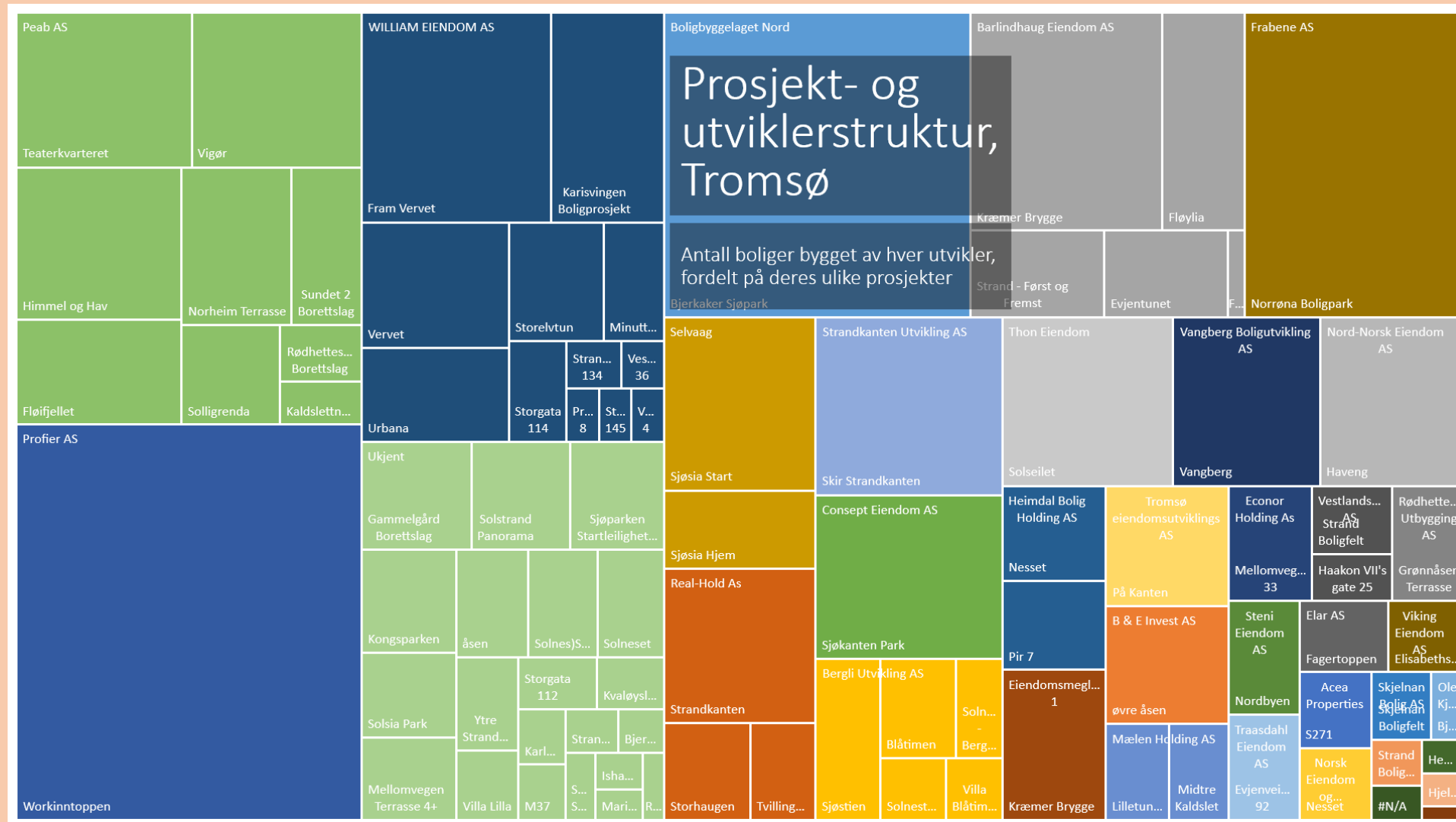

MARKEDETS RESPONNS

SAMSPILL MELLOM KOMMUNE OG MARKED

Hvem er markedet? Aktørkartlegging og konsentrasjon

Anders Eika, Rolf Barlindhaug og Berit Nordahl

Gjennomføre og rapportere på bærekraftarbeidet?

Survey til utbyggerselskap

- I samarbeid med Norsk Eiendom v/ Tone Tellevik Dahl
- 243 medlemselskap
- Sammenliknende survey til Statsbygg og Oslobygg
- Sendt april 2022
- Temaer: Bransjens rolleforståelse, ansvar for sosial bærekraft, mangfold i bransjen

Siste nytt

Se opptak: Arealplaner, områdemodeller og utbyggingsavtaler

Oppløftende grønne takter fra Enova

Business Responsibility and the Role of Real-Estate Developers in Climate Friendly and Sustainable Urban Development

Gro Sandkjær Han

Senior Researcher,
University (Oslo)

E-mail: groha@oslo

Orchid: 0000-0001-

Abstract

The article investigates the perception of public housing market, with a deeper understanding of efficient energy actors have incorporated least mature aspects

The article also shows sustainable development places, activities). markets. The most private and public values, even if they

Key words:

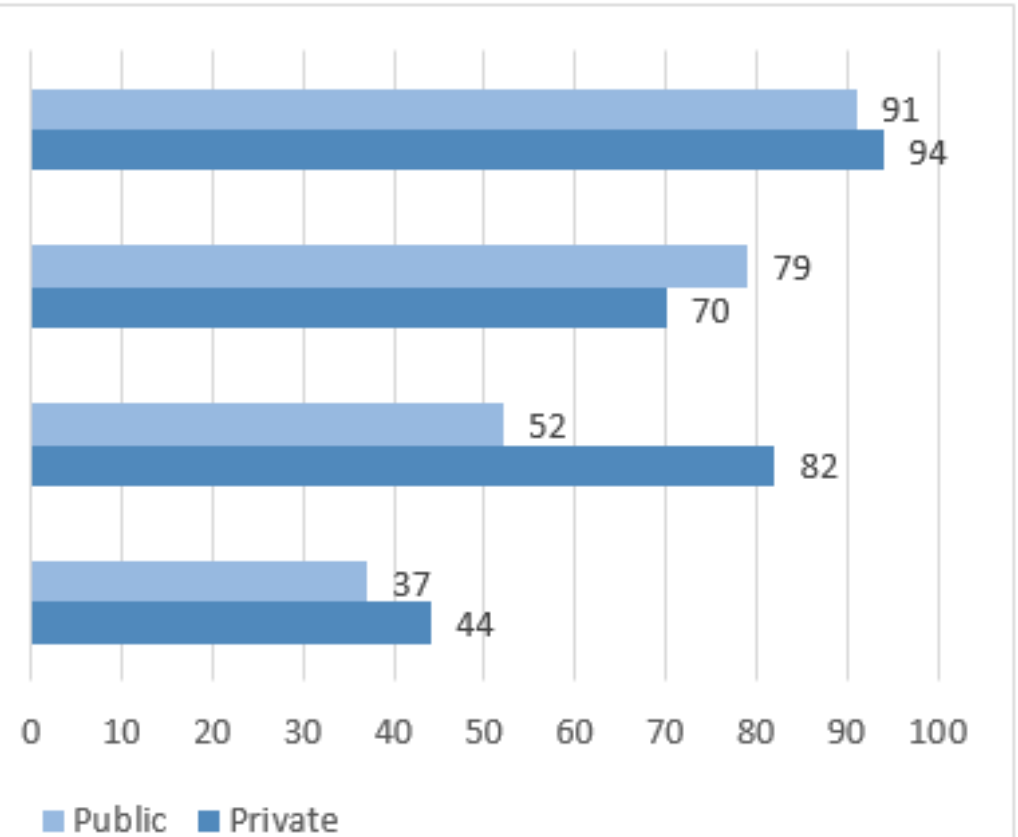
Real estate develop

It is important that the projects contribute with meeting places and outdoor places that stimulate social activities

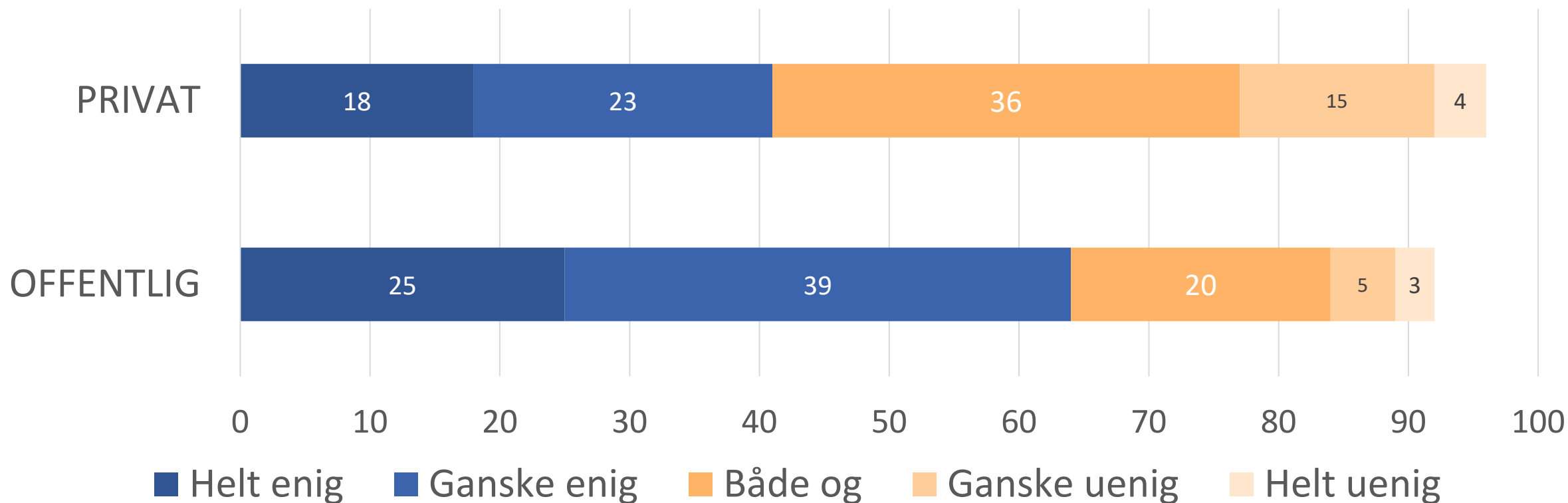
It is important that development projects contribute to art, culture and recreational facilities for the local community

It is important that the developers also take coordination responsibility for ensuring active first-floors (shops/cafees) in their projects

It is important to secure housing for low-income groups in our projects, for example through rent-to-own models

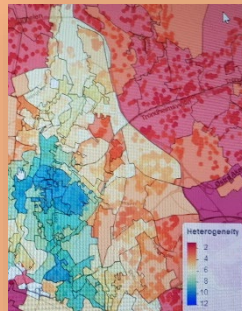
Virksomheten tenker mer om sin virksomhet som samfunnsutvikling enn eiendomsutvikling

PILOTER - LÆRENDE OG SAMSKAPENDE ARENAER: Workshops med enkeltkommuner om heterogenitetsindeks

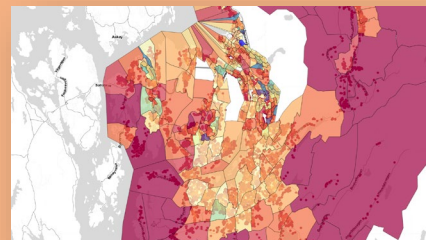
Oslo

- Kommuneansatte fra PBE
- Forskergruppen
- Digital, vår 2021

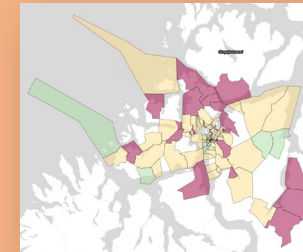
Bergen

- Kommuneansatte fra ulike sektorer
- Forskergruppen
- Digital, høst 2021

Tromsø

- Kommuneansatte fra ulike sektorer
- Forskergruppen
- Digital, høst 2021

PÅDRIV-arena for boligmangfold

Prosjekter hos Pådriv Oslo

Arena for boligmangfold

Arena for sirkulær massehåndtering

Boligmerket

Byboliger for alle

Hovinbyen - sirkulære Oslo

Løren - en drømmebydel for unge

Master i urbant landbruk - NCUA

Nasjonal kunnskapsarena sirkulær materialforvaltning i byggebransjen

New Water Ways

Pilot Massedata

Pilot Massehub

Produktiv boligby på Breivoll

Reshare

SPARE - Space for resilience

Sirkulær Ressursentral

Startblokka på Linderud

https://www.paadriv.no/prosjekt/boligmangfold

PÅDRIV

Metode

Om Pådriv

Steder

< Pådriv Oslo

Arbeidsgruppe: Boligmangfold

Torill Nyseth,

Toril Ringholm

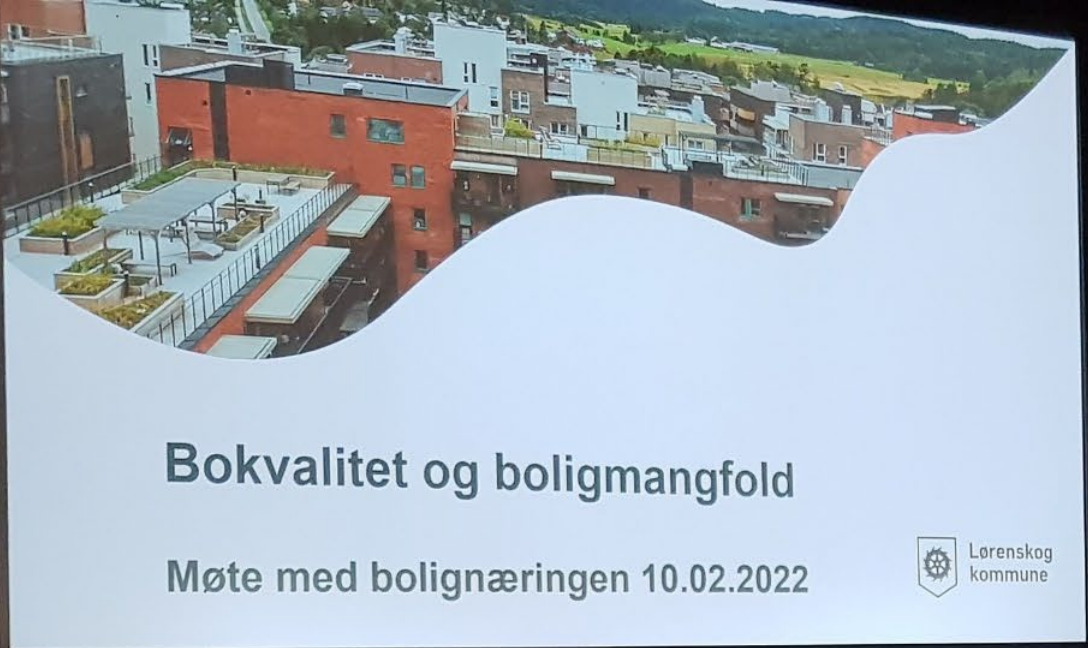
UiT, The Arctic University of Norway

Gro Sandkjær Hanssen, NIBR, Oslo Met

Abstract: PLANNORD 2022:

Cocreation through learning networks in housing policy

Housing shortage and rising housing prices has become a wicked problem in all the Nordic countries. This paper discusses new initiatives to meet this challenge through urging the municipalities to take a more leading role in the housing policy. One way to meet such expectations is by strategic planning, another is through intersectoral collaboration; within the organization as well as with other municipalities. This paper looks more closely into one of the tools that are currently being used in Norway, a learning network between 6 urban municipalities aiming at creating a learning platform in order to enhance strategic housing policy. The paper will discuss the effect of the learning network on municipalities' housing policy. What role do learning networks play in housing policy discussions? In what ways do learning networks enhance the integration of new knowledge and new perspectives in the cities? The theoretical perspective is based on theories of learning networks and cross-sectoral arenas. What aspects/features of network participation are important if the

Bokvalitet og bolig mangfold

Møte med bolig næringen 10.02.2022

Workshop mellom Lørenskog kommune og utbyggeraktører

- Som del av arbeidet med kommuneplanens arealdel
- Med både politisk ledelse og administrasjon
  - Fysisk vinter 2022

FORMIDLINGSPLAN		
Kategori	Fra søknad	Publisert/ gjennomført
Vitenskapelig artikler	10 norske og internasjonale	6 publisert, 4 innsendt
Populærvitenskapelige artikler	Ikke tallfestet	10
Foredrag	Ikke tallfestet	Over 80
Media	Ikke tallfestet	10-15 (tv, radio, pod, avis)
Masterstudenter	3-4	3
Undervisning	UiT, NMBU, OsloMet	Bakes inn i pågående kurs

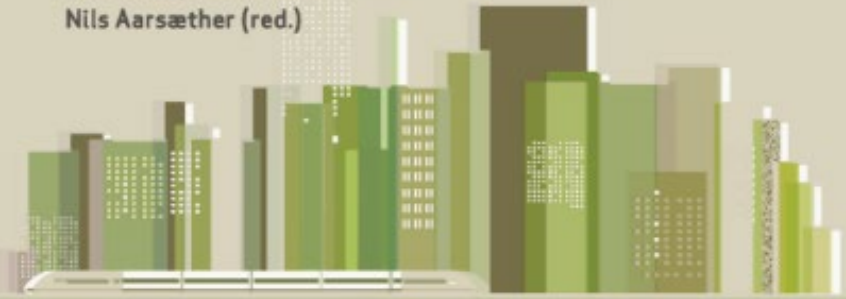

Gro Sandkjær Hanssen
Nils Aarsæther (red.)

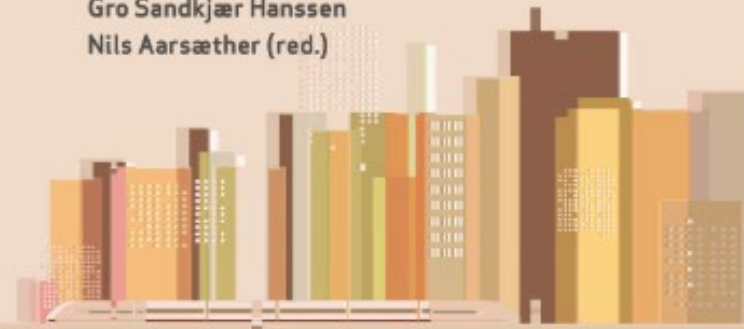
20
08
PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

- fungerer loven
etter intensjonene?

UNIVERSITETSFORLAGET

Gro Sandkjær Hanssen
Nils Aarsæther (red.)

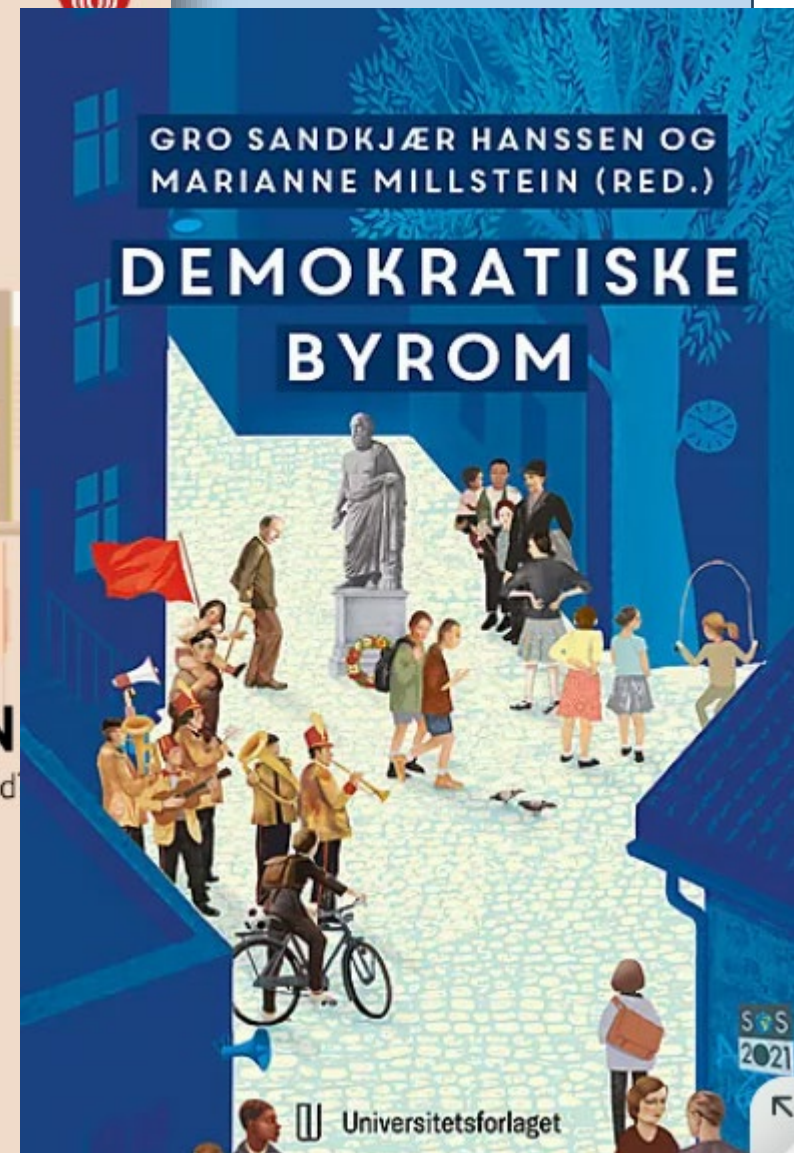
20
08
PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

- en lov for vår tid

UNIVERSITETSFORLAGET

GRO SANDKJÆR HANSEN OG
MARIANNE MILLSTEIN (RED.)

**DEMOKRATISKE
BYROM**

Universitetsforlaget

SOS
2021

Forslag til antologi (fagbok),
Universitetsforlaget

***På vei mot
inkluderende
boligmarkeder***

**Berit Nordahl og Gro
Sandkjær Hanssen (red)**